

شاخص‌های مرتبط با باروری در ایران (مرکز آمار و ثبت احوال ایران)

سال	ثبت‌های ولادت‌های ثبت‌شده		مرکز آمار ایران				ثبت احوال	
	ولادت‌های ثبت‌شده	ازدواج ثبت‌شده	ولادت‌های ثبت‌شده	ازدواج ثبت‌شده	نرخ باروری	میانگین سن در اولین ازدواج زنان	میانگین سن متوسط بعد از خنوار	جمعیت زنان ۱۵ تا ۴۹ سال
۱۳۸۵	۱۲۵۳۹۱۲	۷۷۸۲۹۱	۱۲۵۳۵۰۶	۷۷۸۰۲۳	۱/۷۹	۲۶/۲	۴	۲۱,۳۱۱,۱۱۶
۱۳۸۶	۱۲۸۶۷۱۶	۸۴۱۱۰۷	۱۲۸۶۷۱۶	۸۴۱۱۰۷				
۱۳۸۷	۱۳۰۰۱۶۶	۸۸۱۵۹۲	۱۳۰۰۱۶۶	۸۸۱۵۹۲				
۱۳۸۸	۱۳۴۸۵۴۶	۸۹۰۲۰۸	۱۳۴۸۵۴۶	۸۹۰۲۰۸				
۱۳۸۹	۱۳۶۳۵۲۲	۸۹۱۶۲۷	۱۳۶۳۵۲۲	۸۹۱۶۲۷				
۱۳۹۰	۱۳۸۲۳۲۹	۸۷۴۷۹۲	۱۳۸۲۱۱۸	۸۷۴۷۹۲	۱/۸۱	۲۶/۷	۳/۵	۲۲,۳۹۰,۹۴۳
۱۳۹۱	۱۴۲۱۶۸۹	۸۲۹۶۸۸	۱۴۲۱۶۸۹	۸۲۹۶۸۸				
۱۳۹۲	۱۴۷۱۸۳۴	۷۷۴۵۱۳	۱۴۷۱۸۳۴	۷۷۴۵۱۳				
۱۳۹۳	۱۵۳۴۴۶۲	۷۲۴۴۲۴	۱۵۳۴۴۶۲	۷۲۴۴۲۴				
۱۳۹۴	۱۵۷۰۲۱۹	۶۸۵۲۵۲	۱۵۷۰۲۱۹	۶۸۵۲۵۲				
۱۳۹۵	۱۵۲۸۰۵۳	۷۰۴۷۱۶	۱۵۲۸۰۵۳	۷۰۴۷۱۶	۲/۰۸	۲۷/۴	۳/۳	۲۲,۶۹۵,۶۷۴
۱۳۹۶	۱۴۸۷۹۱۳	۶۰۸۹۵۶	۱۴۷۲۵۷۳					
۱۳۹۷	۱۳۶۶۵۰۹							

نتیجه گیری

در نهایت با توجه به آنچه مطرح شد و تفاوت در مقادیر ارائه شده توسط تمام سازمان‌هایی که این بررسی را انجام داده‌اند، می‌توان به این نتیجه دست یافت که پذیرش نرخ‌های مطرح‌شده توسط مرکز آمار و بر مبنای سرشماری می‌تواند قابل اطمینان‌ترین رویکرد ممکن باشد. با فرض پذیرش مقدار ۲/۰۱ ارائه‌شده از نتایج سرشماری، ایران در سال ۱۳۹۵ به آستانه جایگزین برای نرخ باروری کلی دست پیدا کرده است. با این‌همه، بررسی شاخص‌های اثرگذار بر روی این شاخص نشان داد که میانگین سن اولین ازدواج روبه افزایش است و از جانب دیگر درصد تاهل زنان رو به کاهش رفته است، این عوامل سبب شده است که در سال‌های اخیر تعداد مولید نیز روند کاهشی پیدا کند. نتایج گزارش وضعیت جمعیت ایران تا سال ۲۰۴۰ نیز این موضوع را تأیید می‌کند. در نتیجه می‌توان این‌گونه بیان نمود که با وجود رسیدن به نرخ جایگزین تغییرات شاخص‌های اثرگذار بر نرخ باروری کلی در سال‌های اخیر به سمتی است که در سال‌های آینده شاهد کاهش این نرخ خواهیم بود. پذیرش نرخ ۲/۰۱ علیرغم اینکه از معتبرترین منابع داده‌ای به‌دست آمده است ممکن است با خوش بینی همراه شود؛ بنابراین لزوم برنامه‌ریزی دقیق و انجام مطالعات پایش وضعیت مولید به‌منظور طراحی مداخلات احتمالی امری اجتناب‌ناپذیر است.

منابع

- Hosseini-Chavoshi M, Abbasi-Shavazi MJ, McDonald P. Fertility, marriage, and family planning in Iran: Implications for future policy. *Population Horizons*. 2016;13(1):31-40.
- Roudi F, Azadi P, Mesgaran M. Iran's population dynamics and demographic window of opportunity. Working Paper 4, Stanford Iran 2040 Project, Stanford University; 2017.
- Cincotta R, Sadjadpour K. IRAN IN TRANSITION The Implications of the Islamic Republic's Changing Demographics. Carnegie Endowment for International Peace, Washington, DC; 2017.
- Jeemon P, Mini G, Thankappan K, Sylaja P. GBD 2017 Population and Fertility Collaborators. Population and fertility by age and sex for 195 countries and territories, 1950-2017: a systematic analysis for the Global Burden of Disease Study 2017. 2018.
۵. نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۹۵. تهران: مرکز آمار ایران; ۱۳۹۷.
۶. سیمای جمعیت و سلامت در جمهوری اسلامی ایران: معاونت سلامت وزارت بهداشت، ۱۳۷۹.
- UNdata. Total fertility rate (live births per woman) 2017 [Available from: <http://data.un.org/Data.aspx?d=PopDiv&f=variableID%3A54>].
- worldbank. Fertility rate, total (births per woman) [Available from: <https://data.worldbank.org/indicator/SP.DYN.FRRT.IN?locations=IR>].
- Knoema. Iran - Total fertility rate 2018 [Available from: <https://knoema.com/atlas/Iran/topics/Demographics/Fertility/Fertility-rate>].
- Indexmundi. Iran Total fertility rate 2017 [Available from: https://www.indexmundi.com/iran/total_fertility_rate.html].
- GBD 2017 Population and Fertility Collaborators. Population and fertility by age and sex for 195 countries and territories, 1950-2017: a systematic analysis for the Global Burden of Disease Study 2017. *Lancet* 2018; 392: 1995-2051

گزاره‌برگ

شماره: ۷ - ۱۴ - ۱ خرداد ۱۳۹۸

دوم سری

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

دانشگاه علوم پزشکی تهران

وضعیت نرخ باروری در ایران

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت جمهوری اسلامی ایران، سازمانی است که برای دیده‌بانی وضعیت سلامت، تولید و ترویج به کارگیری شواهد علمی مورد نیاز برنامه‌ریزان و سیاستگذاران سلامت در سطح ملی ایجاد شده است.

تمرکز اصلی مؤسسه فعالیت بر روی نتایج و پیامدهای اقدامات و مداخلات انجام شده در حوزه سلامت است.

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت جمهوری اسلامی ایران در تلاش است با عمل به رسالت خود به‌عنوان دیده‌بان سلامت کشور با استفاده از همه توان دانشی داخل کشور و به کارگیری ظرفیت‌های دانشی بین‌المللی، ضمن پیش‌بینی روندها و رصد شاخص‌های نظام سلامت؛ و با استفاده از تجربیات سایر نظام‌های سلامت؛ مداخلات مؤثر برای اصلاحات در نظام سلامت را طراحی و توصیه کند و در صورت اجرای آنها به ارزیابی و پایش مداخلات بپردازد؛ از سویی به‌عنوان مرجع و مشاور تأمین شواهد علمی تصمیم‌گیران سلامت در کشور و دیده‌بانی منطقه شناخته شود و از این طریق مجریان و متولیان حوزه سلامت را در دستیابی به جامعه سالم یاری می‌کند.

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت جمهوری اسلامی ایران

تهران، بلوار کشاورز، خیابان وصال شیرازی، خیابان بزرگمهر شرقی، پلاک ۷۰

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت، جمهوری اسلامی ایران

nihrtums.ac.ir

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت جمهوری اسلامی ایران

دسترخانۀ دیده‌بانی سلامت

حق معنوی این اثر متعلق به مؤسسه ملی تحقیقات سلامت جمهوری اسلامی ایران می‌باشد.

جمع‌بندی آمار ارائه‌شده در خصوص نرخ باروری کلی از منابع مختلف اطلاعاتی

منبع	سال میلادی	سال شمسی
سرشماری نفوس و مسکن	۲۰۰۰	۱۳۷۹
سیمای جمعیت و سلامت در جمهوری اسلامی ایران	۲۰۰۱	۱۳۸۰
سیمای سلامت و جمعیت در ایران	۲۰۰۹	۱۳۸۸
گزارش تحولات جمعیتی سناریوی حد بالای سازمان ملل	۲۰۱۰	۱۳۸۹
گزارش تحولات جمعیتی سناریوی گشتاوری مرکز مطالعات و پژوهش‌های جمعیتی	۲۰۱۱	۱۳۹۰
گزارش تحولات جمعیتی سناریوی غیرمحمتم	۲۰۱۲	۱۳۹۱
گزارش استنفورد	۲۰۱۳	۱۳۹۲
بار جهانی بیماری‌ها	۲۰۱۴	۱۳۹۳
تخمین سازمان ملل	۲۰۱۵	۱۳۹۴
بانک جهانی	۲۰۱۶	۱۳۹۵
دانشورد اطلاعاتی knoema	۲۰۱۷	۱۳۹۶

گزارش تغییرات جمعیت در ایران (۳)

کاهش نرخ باروری کلی ایران از کشور چین هم فراتر رفته است و این اقدام بدون توسل به زور و اجبار انجام شده است که در برنامه‌های محلی برای سیاست تک‌فرزندی در پکن برجسته بود. با این حال ایرانی‌ها به‌جای اینکه به سقوط کشورهای شرق آسیا به نرخ باروری کلی پایین‌تر از ۱/۶ کودک به‌ازای هر زن بپیوندند، از الگوی کلی جوامع اکثریت مسلمان پیروی می‌کنند - که در نزدیکی سطح دو فرزند به‌ازای هر زن باقی مانده‌اند.

نتایج گزارش‌ها

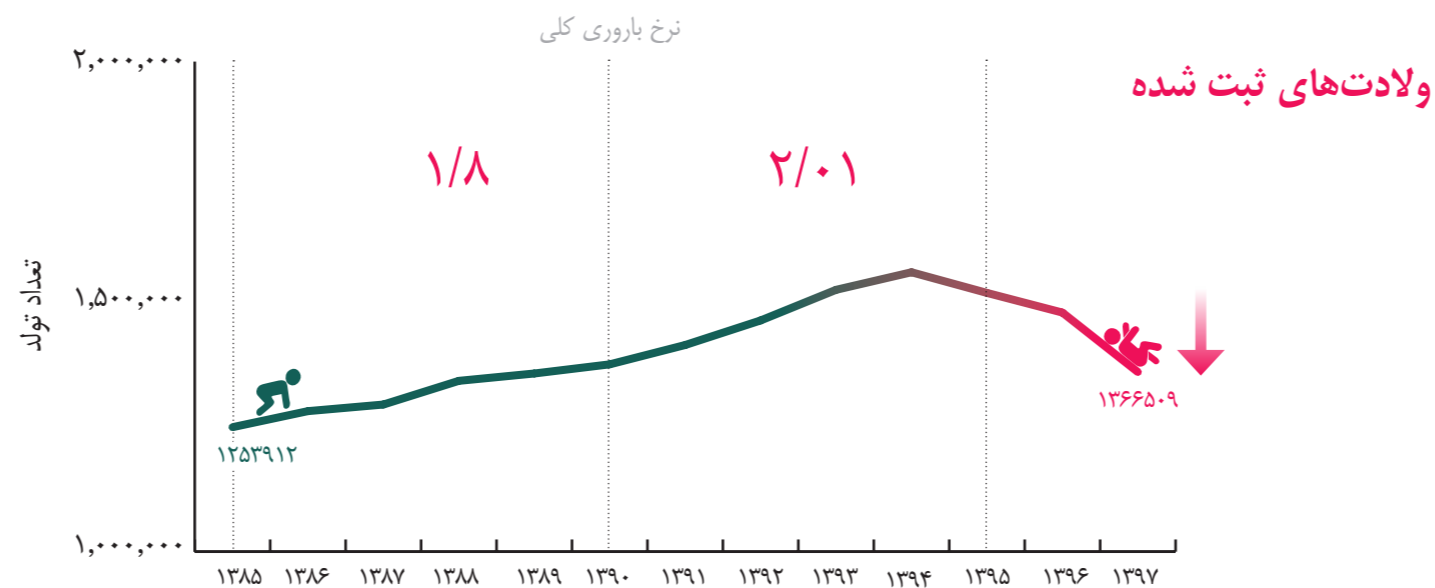
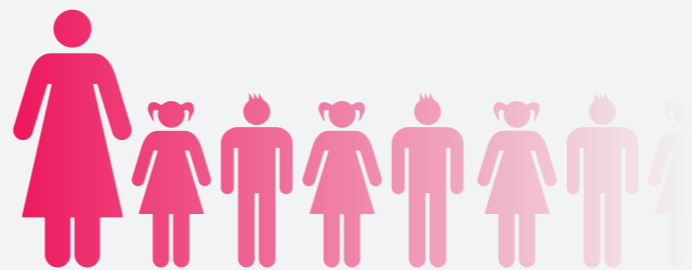

وضعیت جمعیت ایران تا سال ۲۰۴۰ (۲)

مقایسه تغییرات در ازدواج و باروری زنان در گروه‌های سنی مختلف نشان می‌دهد که کاهش باروری عمدتاً به‌دلیل تمایل زوج‌ها به محدود کردن تعداد فرزندان است و فقط سهم جزئی از تغییرات مربوط به تغییرات الگوهای ازدواج است (به‌عنوان مثال، درحالی‌که درصد زنان که برای گروه سنی الی ۲۹-۲۵ ساله بین سال‌های ۱۹۸۶ تا ۱۳۶۵) ۱۹۹۶ تا ۱۳۷۵) ازدواج کرده‌اند، در حدود ۶ درصد کاهش یافته است، نرخ باروری آن‌ها **۴۸ درصد کاهش** یافته است). با توجه به سناریوی پیش‌بینی جمعیت جایگزین مجدد سازمان ملل متحد (منبعی که در آن فرض می‌شود نرخ باروری کلی در نرخ جایگزین از ۲/۱ تولد در هر زن باقی بماند)، **جمعیت ایران تا سال ۲۰۵۰ به ۱۰۷ میلیون افزایش خواهد یافت** و سپس در دهه‌های بعد، در حدود ۱۱۴ میلیون نفر ثابت شود. باروری بالای ایران در دهه‌های گذشته هنوز می‌تواند به افزایش جمعیت آن کمک کند. در صورت تحقق این امر، سیاست‌گذاری‌های جدید، نه تنها می‌تواند جمعیت ایران را تا ۱۰۰ میلیون قبل از سال ۲۰۴۰ افزایش دهد، بلکه می‌تواند موجب افزایش بیشتر جمعیت در دهه‌های بعد شود.

1. UN instant replacement population projection scenario

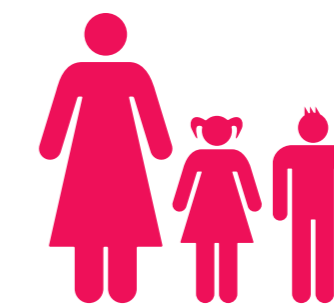
درصد زنان گروه سنی ۲۹-۲۵ ساله که بین سال‌های ۱۳۶۵ تا ۱۳۷۵ ازدواج کرده‌اند در حدود ۶ درصد کاهش یافته و نرخ باروری آن‌ها **۴۸ درصد کاهش یافته است**.

وضعیت نرخ باروری در ایران

پیام اصلی

- نرخ باروری کلی اصلی‌ترین شاخص پیش‌بینی‌کننده ساختار سنی و جنسی جمعیت می‌باشد؛
- نرخ باروری کلی در سال ۱۳۹۵ براساس نتایج سرشماری به **۲/۰۱** رسیده است و با توجه به کاهش موالید احتمال کاهش نرخ باروری در طی سال‌های آتی وجود دارد؛
- در سال‌های اخیر از منابع مختلف اطلاعات متفاوتی ارائه شده است. این تنوع نتایج ناشی از اختلافات موجود در روش‌ها و داده‌های مورد استفاده است.

نرخ باروری کلی: متوسط تعداد فرزندان زنده‌ای که هر زن، در سنین باروری خود (۴۹-۱۵ سالگی) در صورت ادامه شرایط الگوهای باروری هر یک از گروه‌های سنی زنان در مقطع کنونی، به دنیا می‌آورد.

برای برآورد نرخ باروری کلی از دو روش برآورد مستقیم و برآورد غیرمستقیم استفاده می‌شود.

نرخ باروری برای سطح جانشینی ۲/۱ فرزند برای هر زن

این نرخ ۲/۱ (دو ممیز یک‌دهم) فرزند برای هر زن در نظر گرفته می‌شود. چرا که هر خانواده از دو نفر (پدر و مادر) تشکیل شده و اگر آن‌ها دو فرزند داشته باشند در آینده جانشین والدین خود می‌شوند. یک‌دهم اضافه در نرخ باروری برای تلفات احتمالی و مواردی از این‌دست است.

معرفی گزاره برگ
نوشتار تک برگ برای ارائه اطلاعات در چارچوبی است که نکات کلیدی در آن برجسته شده است.

در پاسخ به چه پرسش‌هایی تدوین شده است؟

این گزاره برگ به‌دنبال سؤال وزیر محترم بهداشت در خصوص وضعیت نرخ باروری کلی در ایران و برای تکمیل بخشی از پروژه جمعیت تدوین شده است.

شامل چه مواردی است؟

منبع این گزاره‌برگ مستندات منتشر شده در منابع داخلی و بین‌المللی شامل، مقالات منتج از پیمایش‌های داخلی، سرشماری‌ها، نتایج پیمایش‌ها، گزارش‌های مربوط به جمعیت ایرانی و تخمین‌های سازمان‌های بین‌المللی می‌باشد

شامل چه مواردی نیست؟

در این گزاره برگ تحلیل‌های اولیه انجام نشده است.

فهرست گزاره برگ شامل چه مواردی است؟

- تعاریف نرخ باروری کلی؛
- روش‌های برآورد؛
- نتایج گزارش‌ها.